

POËZIE VOOR

V
ROU
WE
N

Samenstelling Chrétien Breukers en Dieuwertje Mertens

POËZIE VOOR VROUWEN

Samengesteld door

Chrétien Breukers

en

Dieuwertje Mertens

INHOUD

Sneuveld ik tot vrouw	15
Liesbeth Lagemaat	19
<i>Queeste</i>	
Frouke Arns	20
<i>Kinderdingen</i>	
Hannah van Wieringen	21
<i>wat we niet zijn</i>	
Margot H. de Hartog	23
<i>Vannacht</i>	
Jaap Robben	24
<i>Kwukel</i>	
Elma van Haren	25
<i>Op</i>	
Saskia Stehouwer	27
<i>glimp</i>	
Laura van der Haar	29
<i>in de heg ademen</i>	
Judith Herzberg	30
<i>Meisje</i>	
Tjitske Jansen	31
<i>Dertien</i>	
Froukje van der Ploeg	32
<i>Eerst</i>	

Catharina Blaauwendraad	33
<i>Vakantie in gezinsverband</i>	
Delphine Lecompte	34
<i>De eerste kus</i>	
Dieuwertje Mertens	35
<i>Voyeur</i>	
Kira Wuck	36
<i>Finse meisjes</i>	
Diana Ozon	37
<i>De vriendinnen</i>	
Hannah van Wieringen	38
<i>Totalitaire litanie</i>	
Eva Cox	40
<i>Eden</i>	
Johanna Geels	42
<i>Vang me dan</i>	
Judith Herzberg	44
Maria Barnas	45
<i>Gevoelig punt</i>	
Peter Drehmanns	47
<i>Meisje</i>	
Jo Govaerts	48
<i>Waar ik naar verlang vandaag</i>	
Ruben van Gogh	49
<i>Uit</i>	
Antjie Krog	50
<i>Mama komt laat thuis</i>	
Andrea Voigt	52
<i>Plankvrouw strijkt</i>	

Alexis de Roode	53
<i>Pijnloze metamorfosen I</i>	
Jan Kostwinder	54
<i>Over de liefde</i>	
Hagar Peeters	55
<i>Afspraak</i>	
Hanny Michaelis	57
Tjitske Jansen	58
Patty Scholten	59
<i>Het pad</i>	
Margreet Schouwenaar	60
<i>Tik</i>	
Wineke de Boer	62
<i>Borrel</i>	
Lieke Marsman	63
<i>Indruk maken</i>	
Aleidis Dierick	64
<i>Tederheid zal ik u noemen</i>	
Anna Blaman	65
<i>Dancing with her</i>	
Vrouwkje Tuinman	66
<i>Ik ben volkomen naakt voortaan</i>	
Sylvia Hubers	67
<i>Ik hou schuin van je</i>	
Elly de Waard	68
<i>Als ik niet aan je denk of raak</i>	
Neeltje Maria Min	69
Chrétien Breukers	70
<i>Judith</i>	

Laura Mijnders	71
<i>Nachtschade</i>	
Pauline Pisa	72
<i>Het gestolen wijf</i>	
Marleen de Créé	73
<i>Bea's hoogstandje – Uit Annie's Bodies</i>	
Stella Napels	74
<i>Hoogliedje</i>	
Patricia de Martelaere	75
Menno Wigman	76
<i>Promesse de bonheur</i>	
Maarten Doorman	77
<i>Goddelijke proporties 1</i>	
Annemarie Estor	78
<i>Vuurdoorn me</i>	
Stella Bergsma	79
<i>Kitchensinkdrama</i>	
Iris Brunia	81
<i>Schrap</i>	
Ruth van Rossum	83
<i>Welke wierde</i>	
Delphine Lecompte	84
<i>Daar gaat mijn vriend</i>	
Erik Jan Harmens	85
Antjie Krog	86
<i>Waiting for meaning (Marlene Dumas, 1988)</i>	
Ellen Deckwitz	87
<i>Mannen</i>	
Marion Bloem	88
<i>Minnepijn</i>	

Lieke Marsman	89
<i>Wiegeliêdje voor wie alles moet</i>	
Hanneke van Eijken	92
<i>Vloeibare dagen</i>	
Albertina Soepboer	93
Judith Herzberg	94
<i>Pil</i>	
Jo Govaerts	96
<i>Diegenen met wie ik nooit heb geslapen</i>	
Sylvia Hubers	97
<i>De man die ik heel wil laten</i>	
Ester Naomi Perquin	98
<i>Een huwelijksdicht</i>	
Maria van Daalen	99
<i>Volledig 1</i>	
Marieke Jonkman	100
<i>Dracht</i>	
Ingmar Heytze	101
<i>Madelief</i>	
Annelie David	102
<i>loena</i>	
Florence Tonk	103
<i>Niet redelijk</i>	
Ingrid Jonker	104
<i>Mamma</i>	
Jan Geerts	105
<i>Drie</i>	
Jannah Loontjens	106
<i>Ik sta erbij</i>	

Sylvie Marie	107
<i>Moedermomenten 10</i>	
Lut de Block	108
<i>Dochter en ik</i>	
Tom Lanoye	109
<i>Aanhoudende vorst, asse en sneeuw</i>	
L.F. Rosen	111
<i>Wasdag, strijkdag</i>	
Ester Naomi Perquin	112
<i>Er is niets gebeurd</i>	
Froukje van der Ploeg	113
<i>Afstand</i>	
Gerry van der Linden	114
<i>Vriendin</i>	
Frouke Arns	115
<i>Midleven</i>	
Ankie Peypers	116
<i>Een jonger vrouw</i>	
Els van Stalborch	117
<i>Dochter</i>	
Julia Tulkens	118
<i>Het nest is leeggezongen</i>	
Marion Bloem	119
<i>Dochters</i>	
Eva Cox	121
<i>Verjaardag</i>	
Vrouwkje Tuinman	122
<i>Botox</i>	
Florence Tonk	123
<i>Wacht maar</i>	

Eva Cox	124
Marleen de Créé	125
<i>Negen januari – Uit Tempus fugit</i>	
M. Vasalis	126
F. Starik	127
<i>Tussen twaalf en een</i>	
Runa Svetlikova	129
Andreas Burnier	131
Catharina Blaauwendraad	132
<i>Verweesd</i>	
Marjoleine de Vos	133
<i>Is dit het?</i>	

SNEUVEL IK TOT VROUW

In de vroege dagen van mijn puberteit vond ik een boek onder mijn hoofdkussen, *Als je een meisje bent* van Michaela Bach. In dit handzame naslagwerk, dat in de jaren zeventig vele diensten aan mijn moeder had bewezen (getuige de zwaar gerimpelde boekband) waren allerhande tips te vinden om het vrouwenleed te verzachten. Wat te doen als je ongesteld werd, verliefd was, wilde ‘vrijen’, als je hele gezicht in een nacht was veranderd in een pagina in braille of als je haar vet was? Ik herinner mij vaag dat de oplossing voor laatstgenoemde iets met talkpoeder te maken had. Pin me er niet op vast. Ook al had de cosmetische industrie voor veel van de besproken problemen halverwege de jaren negentig (toen ik het boek kreeg) al lang een oplossing gevonden, zoals ‘shampoo voor vet haar’, het handboek was een houvast voor een meisje in bange dagen, opgesloten in een lijf dat vrouw wil worden

Terwijl ik in stilte leed aan ontlukende borsten en heimelijke verliefdheden, drong tot me door dat er – alle emancipatie ten spijt – een groot verschil is tussen een mannenleven en een vrouwenleven. Chrétien Breukers, medesamensteller en man welteverstaan, zou zijn blik ten hemel slaan en niet gespeend van gevoel voor drama zuchten: “Het is niet anders”. Anders is het wel, het verschil zit hem in het perspectief. Of zoals Tjitske Jansen in het gedicht *Dertien* verwoordt:

(..)

Mijn benen voelen als benen,
mijn buik als buik,

mijn handen zijn handen,
 en in het vrouwenlijfboek
 van mijn moeder

heb ik gelezen dat de voorkant
 onder je navel,
 en nog verder naar onder,
 venusheuvel heet.

Een gewaarwording die geen enkele man zal hebben, laten we wel wezen.
 Of neem het gedicht *Dochter en ik* van Lut de Block die samen met haar
 dochter bloedend langs de Keyserlei loopt:

(..)

Ik bloei, zei ze toen ik haar zeggen wou
 dat leven bloeden is en niet te stelpen.
 Ze klaterlachte, kon het ook niet helpen.
 Of bloeden niet een beetje bloeien is?
 En dat ze snakte naar gemis,
 geluk, gelul, gelal van jongens in de straat.

Ooilam op mijn schoot, wat werd ze groot.
 De lente was nog iel en zij zo blij.
 Gewichteloos liepen wij,
 zo zij aan zij, en hand in hand,
 zo beiden bloeiend langs de Keyserlei.

Gedichten voor vrouwen bestaan niet, dat zal niemand in deze bloemlezing
 durven beweren, maar gedichten vanuit het perspectief van de vrouw, over

de vrouw of gericht aan de vrouw bestaan wél. In deze bloemlezing volgen we de levensloop van een vrouw, van de geboorte tot aan het graf en alles wat er tussen in zit: over fysieke ongemakken, kalverliefdes, onbeantwoorde liefdes, verbroken relaties, vriendschappen, trouw en ontrouw, seks, zwangerschap of geen zwangerschap, sleur, kinderen, zussen, moeders, dochters, oma's, ouder worden, nog ouder worden en op het sterfbed liggen. Voor ieder moment in het leven is er een gedicht. Antjie Krog dicht in *Mama komt laat thuis*:

(..)

dat ik een nachthemd uit de la scharrel
inglip in de donkere schreef achter jouw rug
dat de warmte naar mij overvloeit

maakt mij dichter noch mens
in de hinderlaag van adem
sneuveld ik tot vrouw

Vrouw zijn, er is geen ontsnappen aan. “Ook voor mannen is er anders geen ontsnappen aan vrouwen”, zegt Chrétien. En daar heeft hij voor de verandering een keer gelijk in.

We laten de gedichten nu aan jou.

Hartelijke groet,

Dieuwertje Mertens
(En ook van Chrétien Breukers)

LIESBETH LAGEMAAT

Queeste

Stilte trok een lichte schil, lijn van grafiet waarbinnen –

je voeten behoedzame dieren, een trilling van lucht was je vinger.
Het oog werd opgetild, in een gondel gelegd, de pupil vloeide samen
met de kleur die nog onbegonnen was van kleur,
vorm die, ongeplooid, nog nauwelijks richting bekende.

Als het luchtdunste hemd was je adem,
je huid had haar omtrek verloren, met de stilte was je één golf.

Toen brak het wit dat je was, en je schedel werd hard:
een burcht voor je pijn en geluiden, granaatscherven, stemmen
van vaders met handen en moeders: een tong als een klauw.

Het licht trok zich terug op de kliffen, jankte.

FROUKE ARNS

Kinderdingen

Het leek alsof de bomen snikten van de regen
die de bodem ontvankelijk had gemaakt
en je zat verstopt onder een varen
te kijken hoe je er niet was

tot ze kwamen, vader, moeder
ineengeslenterd, zochten hardop
waar zou ze dan ze zou toch niet
keken overal niets achter, hoestten
iets roestigs uit de lucht,
verdwenen achter stemmen aan.

Je hurkte nog onder die varen
vanwege het knusse, tot je benen
prikten, want ze sliepen en je wist
achter bomen wordt gewacht.

HANNAH VAN WIERINGEN

wat we niet zijn

achter ons de oudelandsdijk
vogels hangerig tegen het blauw
gele zon boort de berm kapot
onder gymbroeken over vale zwempakjes
zijn we nog negen wij vervellen

wij zijn bezet wij maken
gangen in hoog gras
niet-ruimte waar we net waren
plat gras van platte lichamen
dicht tegen de aarde

moeders roepen op de dijk
boven de grasgrens onder de grasgrens
niet komen niet luisteren
afbakenen met niet zijn
bijna vrienden bijna lief

wij zijn nog heel en het gaat stuk
flitsend snel de tand afdrukken
in een onderarm
niet-ruimte van waar we niet waren
voor straf huilen we heel lang niet

wij volharden zeggen nee
de oren plat in de nek
bind borsten af
pluk schaamhaar uit
het doorschuiven niet horen

blijf bewegen blijf leven
schrijf regels maak weerloze
wegen zeg en dan was jij
en dan was ik
de niet-ruimte van waar we net niet
negen bleven

MARGOT H. DE HARTOG

Vannacht

Vannacht was ik opeens weer klein
de tuin de perenboom sering
met weer heel groot de kleine dingen
en op de wip hoog boven zijn

Mijn moeder kwam een snoepje brengen
mijn broertje zei een lelijk woord
(ik had het al voorheen gehoord)
de zon was regen aan het mengen

Achter de heining in de straat
een paard kloppend op hobbelkeien
ik wilde weer een koetsje rijden
tot waar de wip op bodem slaat

En heel gewoon alsof dat kon
vloog vader weer van het balkon

JAAP ROB BEN

Kwukel

Ik ben niet bijzonder,
daar ben ik aan gewend.

Ik kan geen truc
die niemand kent.

In de stilte van mijn hoofd
bewaars ik geen geheim
dat mij de moeite maakt.

Voor mij bestaat zelfs geen recept
omdat mijn vlees naar lucht en water smaakt.

Misschien moet ik maar hopen
dat een mensenhand na duizend jaar
een paar botjes van me vindt en zegt:
'Ik weet niet wat het is geweest,
maar dit was zo te zien
een heel bijzonder beest.'

ELMA VAN HAREN

Op

Onze vriendschap rolt niet meer zo soepel.
Het is net een oude fiets, die zielig
zwalkt met kreupel in zijn spaken.
Al plaagt mijn vader,
'op een oude fiets kun je het goed leren',
ik lach niet om die grap, ik kan

de slag in het wiel niet keren.
Het knarst en zaagt, de roest
knaagt aan onze vriendschapsziel.
Ik wil ons fietsen staken.
We moeten echt eens praten,
maar wie zet de eerste stap?

Ik ontloop je. Ik neem niet op
als de telefoon thuis gaat of mijn mobiel.
Ik ben zo bang dat ik hardop zeggen zal,
dat ik je niet meer leuk vind. Ik voel het,
onze vriendschap is naar de haaien!
Het ergste is, dat ik, hoe hard ik ook trap,
er niet om heen kan draaien.